

תמונת מצב הומניטרית בעזה

2 בינואר 2009, 14:30 אה"צ

המשבר ההומניטרי בעזה הינו משמעותי ואין לזלזל בעוצמתו. הדבר קורה בהמשך למה שהאו"ם הגדיר כ"משבר כבוד אנושי" הנמשך ברצועת עזה מזה 18 חודשים, תוך גרימת נזק רחב היקף לפרנסה והתדרדרות משמעותית לתשתיות ולשירותים הבסיסיים.

מרכיבי המשבר ההומניטרי הנוכחי כוללים:

- שבעה ימים רצופים של הפצצות בלתי פוסקות. מספר ההרוגים המתועדים עומד על 327, ויותר מ-1,100 פצועים, ואולם הערכות מסויימות מצביעות על כך שבצירוף מספר ההרוגים הבלתי מתועדים, מספר ההרוגים הכללי עומד על 421, ומספר הפצועים עומד על 2,100. התושבים חיים בחרדה מתמדת ובחשש עמוק.
- 80 אחוזים מהתושבים לא מסוגלים לפרנס עצמם ונסמכים על סיוע הומניטרי, ונתון זה נמצא במגמת עלייה.
- לפי ארגון WFP (תוכנית המזון העולמית של האו"ם), האוכלוסיה מתמודדת כעת עם משבר מזון. נרשם מחסור במוצרי מזון כדוגמת קמח, אורז, סוכר, מוצרי חלב, חלב, מוצרי מזון משומרים ובשרים טריים.
- הסחורות שנכנסות לרצועה אין בהן די כדי לתת מענה לצרכי האוכלוסיה או לתמוך בתשתיות.
- מערכת הבריאות סובלת מעומס יתר, בין היתר גם על רקע החלשותה בעקבות 18 חודשים בהם הוטל סגר על הרצועה.
- השירותים הציבוריים מתפקדת בקושי: תחנת החשמל היחידה נסגרה. כ-250 אלף תושבים במרכז הרצועה ובצפונה אינם מקבלים אספקת חשמל כלל בשל הנזק שנגרם ל-15 שנים במהלך תקיפות האוויר. מערכת המים מספקת מים זורמים מדי 5-7 ימים (לכמה שעות בלבד), ומערכת הביוב אינה מסוגלת לטהר שפכים וביוב ולכן 40 מיליון ליטרים של ביוב גולמי מוזרמים מדי יום לים. לא ניתן למצוא בשוק גז בישול או דלק אחר לחימום, הנחוץ בשל החורף הקר.
- רצועת עזה ספגה נזק והרס בהיקפים משמעותיים, יותר מ-600 מטרות נפגעו, בהן כבישים, תשתיות, האוניברסיטה האיסלאמית, בנייני ממשלה, מסגדים ומשרדי המשטרה האזרחית.

אלימות

המאפיין העיקרי של התקפות חיל האוויר הישראלי ביממה האחרונה הינו הגידול שנרשם בשיעור הפגיעות בבתי המגורים של מנהיגי החמאס ואנשי הזרוע הצבאית של הארגון, וכ-25 בתים הותקפו. מרבית הדיירים קיבלו התרעות טלפוניות מצה"ל שהזהירו לגבי התקיפה, וייעצו לדיירים לפנות את הבית. בחלק מהמקרים התקיפה התרחשה חמש דקות בלבד אחרי השיחה. תושבים אחרים קיבלו שיחות התרעה דומות שלא התממשו, ומשפחות רבות נותרו במצב של פחד וחוסר ודאות. לפי ההערכות העדכניות, עד כה נפגעו במבצע 45 בתים השייכים למנהיגי חמאס. נזק נרחב נגרם גם לבתים רבים ברצועת עזה. בין הבתים שטווחו אתמול היה ביתו של מנהיג חמאס ניזאר ריאן במחנה הפליטים ג'באליה, שסירב להתפנות למרות ההתרעה שקיבל מפני התקיפה הקרובה. כתוצאה מכך, ריאן ו-13 מבני משפחתו, בהם 11 ילדים, נהרגו, ו-12 נוספים נפצעו. לפי צה"ל הבית שימש כמחסן לכלי נשק.

ביממה האחרונה יותר מ-60 טילים ופצצות מרגמה נורו ע"י חמושים פלסטינים לעבר ישובים וערים בישראל, בהם אשקלון, אשדוד, שדרות ובאר שבע. שני בתי מגורים ספגו פגיעות ישירות, אולם לא דווח על פגיעות בנפש.

מזון

אתמול חידש ארגון אונר"א את חלוקת המזון בקרב 2,000-3,000 משפחות. שישה מתוך 10 מרכזי חלוקה מתפקדים היום וימשיכו בחלוקת מזון בהתאם לאספקת הקמח שיקבלו.

אתמול חילק ארגון WFP 358 טון מעוקב של מזון ומוצרי צריכה בסיסיים ל-2,300 משפחות בחאן יונס ובאזורים במרכז הרצועה, והארגון ימשיך היום בחלוקה. בניגוד לכך, לא ניתן לחלק מזון בעיר עזה (בשל קרבת מחסן המזון למטה המשטרה), ובצפון הרצועה בשל נזקים שנגרמו למחסנים. בנוסף לכך, ארגון WFP מספק מדי בוקר 362 חבילות של פיתות, אשר כל אחת מהן מכילה 50 יחידות, לבתי החולים הממשלתיים. מאז תחילת המבצע לא נכנסו לרצועה מטעני חיטה, ולכן כל טחנות הקמח נסגרו. בעלי התחנות אישרו שמשרד הכלכלה העזתי הורה להם להקצות את הקמח שנותר למאפיות ולחלקו תחת פיקוח, במקום למוכרו בשוק. נכון להיום, פחות מ-20 מאפיות ברחבי רצועת עזה מתפקדות, בשל המסחור בקמח ובגז-בישול. חלק מבעלי החנויות החביאו לפי הדיווחים מוצרי מזון, בציפייה להתגברות המחסור. כמו כן ניתן להבחין בנוכחות מורגשת יותר של שוטרים אזרחיים (כחולי מדים) בחלק מהאזורים, שהזהירו בעלי חנויות מפני הסתרת מזון או הפקעת מחירים.

בריאות

בעוד שהתנאים בבתי החולים בעזה רעועים ביותר, הרי שהמצב התייצב פחות או יותר בעקבות קבלתם של משלוחי ציוד רפואי, וציפייה למשלוחים נוספים, כך לפי מספר מקורות במשרד הבריאות המקומי (MOH) ובצלב האדום (ICRC). ככלל, יותר מ-30 משאיות עמוסות באפסקה רפואית נכנסו לרצועה מאז יום ראשון. אתמול נכנסו לרצועה דרך מעבר רפיח ארבעה ספקי כוח (גנרטורים) משוכללים, שיוצבו בבתי החולים ויהוו מקור חשמל נוסף.

האתגר העיקרי הינו המחסור בציוד רפואי וחלקי חילוף, מחסור שהוחרף בשל הסגר שנמשך מזה 18 חודשים. לפי ארגון הבריאות העולמי (WHO), לפחות 1,000 מכונות ומכשירים רפואיים מושבתים עקב קלקולים. בתי החולים גם סובלים ממחסור חמור בגז בישול, ונראה שגז הבישול יאזל לחלוטין בימים הקרובים. כתוצאה מכך, ארגון WFP החליט לחלק בשר משומר וביסקוויטים עתירי אנרגיה. משרד הבריאות העזתי מדווח על מחסור במשאיות להובלת הציוד הרפואי לבתי החולים ולמחסנים.

דלק / חשמל

צינורות הדלק שעוברים במסוף נחל עוז נותרו סגורים מאז תחילת המבצע, ולכן אין אספקת דלק לרצועה. המחסור בדלק החמיר בשל הפרעות באספקת הדלק ממצרים דרך המנהרות, בשל השמדת חלק מהמנהרות ובשל הסיכון הגבוהה שבשימוש בהן.

תחנת הכוח היחידה בעזה אינה מתפקדת בשל מחסור בדלק תעשייתי. הפסקות חשמל נמשכות כ-16 שעות מדי יום. בנוסף לכך, בעקבות הנזק שנגרם בתקיפות האוויריות ל-15 שנאי חשמל, כ-250 אלף תושבי מרכז הרצועה וצפונה נותרו ללא אפסקת חשמל, ביום ובלילה. כרגע אין בנמצא ברצועת עזה שנאי חשמל זמינים. השנאים שנרכשו עבור עזה נמצאים כעת בטול-כרם ויש לתאם את העברתם לרצועה.

יתר על כן, בשל הנזק שנגרם בהתקפות האוויריות, חלק מכבלי החשמל נותקו, ולכן חלק מהאזורים ברצועה סובלים מהפסקות חשמל שנמשכות 24 שעות ויותר. בנוסף לכך, כבל חשמל של 5 מגה-וואט שעובר ממצרים לרפיח נפגע אתמול, והדבר גרם להפסקות חשמל גם ברפיח, שעד כה נהנתה מאספקת חשמל סדירה. חברת החשמל העזתית (Gaza Electricity Distribution Company) מתקשה לתקן את הנזקים. לא ניתן למצוא בשווקים דלק וגז לבישול, ומתוך 240 תחנות הדלק הפועלות ברצועה, הרוב המכריע סגור.

מים וטיהור שפכים

מאז יום רביעי, מערכת הביוב והמיום בבית חנון נפגעה בחמישה מוקדים שונים, ונזק ניכר נגרם לצינור הביוב המוליך ביוב מהעיר ומבית לאהייה לטיהור. הדבר גרם לזרימת מי ביוב לרחובות. בנוסף לכך, רשת המים נפגעה בארבעה מוקדים שונים ושבע בארות מום ניזוקו קשה ולא ניתן לתקן בשל ההפצצות. מצב זה הותיר 250,000 בני אדם בעיר עזה ובצפון הרצועה ללא אספקת מים. אונר"א התחיל בחלוקת סולר לרשות המים המקומית (Coastal Municipalities Water Utility) כדי לאפשר למתקני המים והמתקנים לטיהור שפכים לתפקד. אתמול קיבלה רשות המים 24 טון כלור שמיועד לחיטוי מים, ומדובר באספקה שתספיק לכמה שבועות.

מחסה

250-300 אנשים נאלצו לבלות את הלילה במקלטי חירום של אונר"א בשל תקיפות האוויר. כ-150 אנשים נוספים שוהים בשני מקלטים אחרים בצפון הרצועה. אונר"א חילק שמיכות ומזרונים לשוהים במרכזי החירום.

המעברים

מעבר כרם שלום נפתח היום חלקית ו-70 משאיות, הטעונות בעיקר במזון ואספקה רפואית צפויות לעבור בו. סך הכל 58 משאיות, מתוכן 30 משאיות הנושאות אספקה עבור הארגונים ההומניטריים עברו אתמול במעבר זה. המסוע המותאם להעברת חיטה במעבר קרני וצינורות הדלק במסוף נחל עוז נותרו סגורים.

מעבר ארז נפתח היום חלקית, שני מקרים רפואיים ושני מלווים צפויים לעבור בו לבתי חולים בישראל. ביום רביעי חמישה חולים כרוניים ופצוע נוסף, לצד שישה מלווים הורשו לעבור. למעט מקרים אלה, משרד הבריאות של הרשות הפלסטינית (הרש"פ) ברמאללה ממשיך בסירובו לאפשר הפניית מטופלים מעזה לקבלת טיפול רפואי בישראל, כפי שהדבר היה נהוג עד כה, ובמקום זאת החולים מופנים לבתי חולים במצרים.

יותר מ-400 אזרחים זרים, רובם בני זוג וילדים של תושבי עזה, צפויים לצאת מהרצועה דרך מעבר זה.

מעבר רפיח פתוח היום חלקית ומאפשר את יציאתם של מקרים רפואיים וכניסתם של משלוחי ציוד רפואי. 17 פצועים פונות אתמול לטיפול בבתי חולים בירדן, ו-120 אנשים שנתקעו בצד המצרי של המעבר הורשו להיכנס לרצועה. בנוסף לכך, שש משאיות עמוסות באספקה רפואית נכנסו אמש לעזה דרך מעבר רפיח.

מוצרים בעדיפות עליונה

- **דלק ושנאי חשמל:** נחוץ דלק תעשייתי לתדלוק תחנת הכוח היחידה בעזה שנסגרה. אספקת החשמל שמגיעה מחוץ לרצועת עזה אינה מספקת. יש להחליף את עשרת שנאי החשמל שנהרסו כדי להשיב את אספקת החשמל לרבע מיליון תושבי מרכז הרצועה וצפונה. כל מתקני המים וטיהור השפכים שמספקים שירותים בסיסיים לאוכלוסייה, בתי החולים והאוכלוסייה עצמה הושפעו מהפסקת החשמל שמתרחשות כיום כ-16 שעות ביממה בממוצע. בתי החולים נשענים כעת על מחוללי כוח (גנרטורים) עבור היחידות לטיפול נמרץ וחדרי הניתוח.
- **חיטה:** החיטה חיונית על מנת לייצר ולספק קמח למאפיות המקומיות ולחלק מזון למאות אלפי מוטבים. תורים ארוכים משתרכים מחוץ למאפיות, והונהג קיצוב במכירת פיתות. שינוע גרעיני החיטה באמצעות המסוע במעבר קרני הינה הדרך היעילה ביותר ליבוא כמויות החיטה הגדולות הנחוצות.
- **מזומנים:** סוכנות אונר"א, הספקית העיקרית של סיוע הומניטרי ברצועת עזה, השעתה את התשלום קצבאות הסעד ל-94,000 מוטבים שהוגדרו כמקריסעד קשים, ולספקים הנותנים שירותים במסגרת תוכניות חיוניות כמו מפעלי הזנה בבתי ספר. צוות אונר"א קיבל רק כ-50% מהמשכורות בשל המחסור במזומנים.

הגדה המערבית

ישראל הטילה סגר שנמשך 24 שעות על הגדה המערבית, למעט מקרים הומניטריים. גישת מתפללים פלסטינים תושבי הגדה המערבית לתפילות במסגד אל-אקצה נשללה, למעט לפלסטינים בעלי תעודות זהות ישראליות בני 50 ומעלה. 12 אלף שוטרים ושוטרי מג"ב נמצאים בכוננות. הפגנות רבות נגד מבצע צה"ל התרחשו במסגרת תפילת יום השישי במסגדים במרכזי הערים בגדה המערבית. בירושלים ארעו התנגשויות בין חיילי צה"ל ושוטרי מג"ב ומפגינים פלסטינים. שלושה מפגינים פלסטינים נפצעו בכפר נעלין ע"י כדורי מתכת מצופים בגומי, שנורו ע"י חיילי צה"ל במהלך ההפגנה היום.

המשרד לתאום הומניטרי של האו"ם – OCHA

ת.ד. 38172 ירושלים, טל: 582 5853 /9962 – 02 ochaopt@un.org www.ochaopt.org